

MARCIN DZIEDZIC

Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu

Zakład Turystyki

ORCID: [0000-0002-1370-1936](https://orcid.org/0000-0002-1370-1936)**Irena Majcher, Jacek Majcher, *Fotografia Karkonoszy 1860–1945*, Opole:
Wydawnictwo MS, 2023, ss. 160; ill.**

Recenzowana książka jest kolejną publikacją opolskiego wydawnictwa MS poświęconą historii śląskiej fotografii. Została wydana w formacie albumowym i na kredowym papierze. Składa się ze wstępu (s. 7), siedmiu rozdziałów: *Twórcy karkonoskiej fotografii* (s. 9–79), *Pozostali fotografowie* (s. 80–84), *Pierwsze wizerunki Karkonoszy* (s. 85–96), *Jak rozpowszechniano fotografię* (s. 97–120), *Fotografie pamiątkowe* (s. 121–134), *Fotografie dokumentalne* (s. 135–141), *Zaginione pejzaże Karkonoszy* (s. 158), Bibliografii (s. 158) oraz niewymienionych w spisie treści podziękowań (s. 158). Całość jest bogato ilustrowana reprodukcjami dawnych fotografii.

We wstępie Autorzy deklarują, że ich książka to wędrówka śladami dawnych fotografów oraz „próba pokazania różnorodności zastosowań zdjęć górskiego pejzażu i obecnych w nim ludzi”. W pierwszym, najobszerniejszym rozdziale zostało przedstawionych 36 sylwetek wybranych pionierów karkonoskiej fotografii. Są tu mistrzowie obiektywu działający zarówno po śląskiej, jak i po czeskiej stronie gór. Nie wszystkich można uznać za pionierów. Nie byli nimi na pewno działający w okresie międzywojennym: Walter Kleeberg, Walter Staude, Karel Prochazka i Werner Knips-Hasse. Rozdział należało zatem zatytułować inaczej, np. *Najważniejsi fotografowie Karkonoszy*. Autorzy przedstawili biografie poszczególnych mistrzów obiektywu i zilustrowali je ich zdjęciami. Warto uzupełnić, że zmarły w 1895 r. fotograf Otto van Bosch miał w chwili śmierci 59 lat, czyli

urodził się w 1835 lub 1836 r.¹, a Anton Karl Pitzek zmarł w 1888 r.² Franz Pietzschmann nie pracował w Wiedniu. Ojciec Brunona Scholza, Robert Scholz nie miał atelier we Wrocławiu, tylko w Bolesławcu i Görlitz. Poważnym nadużyciem jest biografia Aloisa Hübnera (s. 31). Składa się ona w większości ze zdań przepiśanych słowo w słowo z artykułu, który nie został nawet umieszczony w bibliografii³. Przejęte zdania nie zostały także ujęte w cudzysłów.

W kolejnym rozdziale *Pozostali fotografowie* Autorzy wymieniają na jednej stronie (s. 80) „nieco mniej znanych i zupełnie zapomnianych twórców”. Lista zawiera 20 nazwisk. Tylko w dwóch wypadkach podano roczne daty urodzenia i śmierci, w dwóch kolejnych jedynie roczne daty urodzenia. Tymczasem kilku spośród nich zostało opisanych w literaturze przedmiotu. Fotograf Adolf Lehmann prowadził atelier w Trutnowie od 1883 r. aż do śmierci w 1925 r.⁴ Swoje biogramy mają Friedemann Popp⁵ i Paul Fischer⁶. Fotograf Josef Harbih w rzeczywistości nazywał się Harbig. W Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze przechowywane są jego kolorowane diapozytywy z Karkonoszy. Wspomina o nich artykuł opublikowany przez Roberta Rzeszowskiego⁷. Biogram Josefa Harbiga znajduje się ponadto w książce poświęconej karkonoskim fotografom⁸. W pozostałych częściach książki Autorzy omawiają różne sposoby rozpowszechniania zdjęć. Wzmiankują także najważniejszych wydawców pocztówek. Część z nich, z czego Autorzy zdają sobie sprawę, była także fotografami.

Największą zaletą recenzowanej pozycji są reprodukcje zdjęć Karkonoszy wykonane na kredowym papierze. Więcej pracy należało włożyć w redakcję biogramów fotografów, tym bardziej że niektóre z osób zostały już opisane.

¹ Akt zgonu dostępny na www.ancestry.com.

² Vladimír Birgus, Pavel Scheufler, *Česká fotografie v letech 1839–2019*, Praha 2021, s. 368.

³ Marcin Dziedzic, Waldemar Zieliński, *Fotografowie w Dusznikach-Zdroju do 1945 roku*, „Rocznik Muzeum Papiernictwa”, 10 (2016), s. 98–99.

⁴ Hana Burdychova, *Nejstarší trutnovské fotografické ateliéry*, [w:] *Sborník příspěvků k 85. narozeninám Antonína Justa*, Trutnov 2006, s. 54

⁵ Marcin Dziedzic, Gabriela Dziedzic, *Kłodzka Grupa Artystyczna 1920–1945*, Wrocław 2014, s. 149–150; Marcin Dziedzic, Waldemar Zieliński, *Leksykon fotografów Ziemi Kłodzkiej 1839–1945*, Bystrzyca Kłodzka–Wrocław 2018, s. 84–85

⁶ Marcin Dziedzic, *Fotografowie z Karkonoszy i Gór Izerskich do 1945 r.*, Wrocław 2020, s. 74–75.

⁷ Robert Rzeszowski, „Szkłane obrazy” w zbiorach Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze, „Rocznik Jeleniogórski”, 44 (2012), s. 257.

⁸ Dziedzic, *Fotografowie z Karkonoszy*, s. 100–101.